

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Társ-szerkesztő: CSUKÁSI FÜLÖP.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauszál-utca 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-
egyesület.”

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

Egy új Messiás!

Nem a kereszténység Üdvözítőjéről van a szó, ki Bet-Lechemben született, nem a zsidóság Messiásáról, kinek jövetelében erősen hiszünk, ki már boldogabb országokban meg is érkezett és nálunk sem fog örökig késni, csak hogy a messiási idő nálunk még be nem állott, melyet a próféta következőleg ír le:

(Esaiás 11. 6.7.8.9) „És lakozik a farkas a báránnyal és a párducz a kecskefiuval fekszik, a borju és az oroszlánykölyök és a kövér barom együtt legelésznek és egy kis gyermek örzi azokat. A fejőstehén és a medve együtt legeltetnek, azoknak fiaik együtt feküsznek, és az oroszlán, mint az ökör szalmát eszik. És a csecsszopó gyermek a kigyó lyukánál játszadozik és a csecstől elválasztott gyermek a bazilikusnak lyukába nyújtja kezét. Teljes leszen a föld az úrnak tudományával, mint a tenger vize béborította a földet.” (Mikiás 4 3.) „És az ő fegyvereikből kapákat csinálnak és az ő dárdáikból sarlókat és egyik nép a másik ellen fegyvert nem fog és többé hadakozást nem tanulnak.”

Ha ez a boldog idő egyszer nálunk is beköszöntött, akkor minden igazhívó zsidó hinni fogja: megérkezett a Messiás. Halleluja! Addig is tegye meg minden ember a maga körében polgári kötelességét, hogy a fent ecsetelt messiási időt a maga részéről siettesse és ne higgyen álprófétákban, kik hébe-korba felütik fejeiket és az emberiséget, az irigység, gonoszság, vadság, fanatizmus és fajgyűlöletből ki akarják gyógyítani — reform eszméikkel.

Ilyen jelenséggel állunk szemben most is. Alberti-Irsán, e derék magyar városnak egy hazafias és művelt orvosa messiási szerepre vállalkozott; felhívja a zsidókat, hogy tartsanak synodust, vagy kongressust és reformálják és magyarosítsák a vallást. Mi legyen az a reform, mi legyen az új magyarosított zsidó vallás, mit reformáljunk, ezt az igen tisztelt orvos ur nem mondja, azt az egybegyűlendő kongressusra bizza. Ez mindenestre hiba, mely talán csak elhamarkodottságról tanusít; de, hogy az orvos úr a nemzet nagy költőjével, elkiáltja: »Itt az idő most vagy soha«

ezért már komolyan kérdőre vonjuk, ez — bocsánatot kérünk — vétkes könnyelműség.

Miért „itt az idő?” Miért „most vagy soha?” Talán a hatalmas római kath. egyház feje, vagy a hatalmas Anglia anglikán egyháza, vagy europa parlamentjei sürgetik ma, a XIX-ik század végén az ó zsidó vallás átalakítását? Nem! ez mind nem történt; hanem a magyar sajtószabadság védpajzsa alatt, zsidógyűlölők bujtogatnak; a középkori vermeset feltámasztották és ügyesen színre hozták. Ez tehát az a „most vagy soha;” ezt a pártot akarja a tisztelt orvos úr reformjaival legyőzni. Tehát lássunk a reformokhoz. Nézetem szerint a zsidóknál a reform két fő irányban gondolható: a vallás-erkölcs és a rituális élet terén.

Most nézzük, mit vallanak és tesznek az antisemiták, mit vallunk mi. Mózes vallása parancsolja: (M. 3. 19. 17.) Ne gyűlöld embertársadat szivedben; ne légy bosszuálló, haragtartó. Mit tanít az antisemita féle új felekezet? gyűlöletet, gyűlöletet és megint gyűlöletet és azután bosszuállást és ismét bosszuállást.

Mózes vallása (M. V. 1. 16.) azt tanítja: *Hallgassátok meg a ti atyátokefjainak ügyöket és ítéletek igazat a férfiu között és az ő atyafiai között, a jövevény között is.* És mit tart ez érdemben az antisemiták új felekezete? Ezek a szerencsétlen fogolyt, ki tömlöczben ül és még vád alá sem helyeztetett, gunyolják, gyalázzák és a ki védelmére már kelni, azt megkövezik. Ilyen emberek, ilyen morál, készteté a doktor urat vallásunk reformálására? Ilyen emberek bujtogatásaira doktor úr azt mondja „reformáljunk most vagy soha?!”

Vagy talán szertartásaink, étkezési törvényeinek igénylik a sürgős, már elodázhatlan reformokat? Bizalmasan sugok doktor úrnak valamit, de ne tessék azt tovább adni.

A budapesti zsidóság *tulnyomó többsége* már régen nem tartja az étkezési törvényeket; az assimiláczió e hatalmas tényezője már annyira kifejlődött náluk, hogy van *számos keresztény* vendéglő, a hová *számos keresztény* azért nem teszi be a lábát, *mert sok ott a zsidó.* Így van az sok vidéki városban; így van az Aradon, Kanizsán, Győrött, Temesvárott, Pécssett, Székesfehérvárott és igen sok más helyen; a rituális életet feladták, kivetkőztek a patriarchalis életből és nyertek ezért — fokozódott gyűlöletet és megvetést.*)

Vagy talán a magyarosítás legyen az, a mivel a zsidógyűlölőket le akarja győzni? A *magyar* zsidót Verhovay félre vezetett és lerészegített bandái talán kimélni fogják? de csak vak nem látja, hogy éppen a zsidók magyarosítási törekvései tüzetes gunytárgyai a zsidógyűlölők lapjainak. Hiszen a hátramaradt, szegény, Istenének és tradiczióinak élő zsidókat nem bántják, hanem igenis bántják, a vagyonnal bírókat és tudományuk, vagy műveltségök által a tömegeből kimagasló zsidó egyéneket. Minél tisztességesebb, minél érdemesebb az a zsidó, annál durvább megtámadásoknak van kitéve — a kizárólagosan szabadalmazott *hazafias* (?) sajtóban. — Az antisemiták megnyugtatóására tehát Dr. úr sem vallás-erkölcsi sem ritusbeli reformokkal majd be nem éri; egy szegény hátramaradt rongyszédő zsidó, kit kényők kedvők szerint megalázhatnak, leköphetnek, kedvesebb előttük, mint tiz tudós, vagy tökéletesen megmagyarosodott zsidó.

*) Bocsánatot kérek azon hitsorsosoktól, kik vallási érzelmeikben e tények kiderítése által talán sértve érzik magukat; de szemet hunyni sem használ; az étkezési törvények bizony meg vannak ingatva, annélkül, hogy az a hatás meg volna, amit azok vártak, kik vallási reformokkal akarnak a zsidógyűlölőket legyőzni.

Ha ki akarja engesztelni a zsidógyűlölőket, birja rá hitsorsosait, hogy többé vagyont ne szerezzenek, továbbá: ne tanuljanak, se magyarul, se németül, úgy hogy tudományuk után el ne élhessenek; sem itthon, sem máshol szavukat emberjoguk mellett fel se emelhessék. A ki többet szerez, mint a mennyi mindennapi kenyerére szükséges, szolgáltatassa át az antisemita ligának; ez kifogja azt osztani, azok közt, kik vagyonukat elverték és születésöknél fogva dolgozni nem *akarnak*. Ezen elemek az antisemiták magva lévén, lecsillapodnak és nyugton maradnak — mig tart!

Mindezek után azt hiszem, hogy Dr. Szigeti Márton úr, velem fogja osztani azt a meggyőződést, hogy hazánk halhatatlan költőjének, — kinek épen most emel szobrot a háladatos nemzet — azon kiáltása „itt az idő most vagy soha“ nem volt találóan alkalmazva. Maradjunk meg hitünknel; ne hagyjuk és meg ne tagadjuk azt — gyűlölőink előtt való félelemből. Hitünk volt az, mely 2000 éves üldöztetések közt fentartott bennünket.

Bizzunk jobb időkben, melyek jönni fognak, ha még oly soká késnek. „És teljes leszen a föld az úrnak tudományával mint a tenger vize beborította a földet.“ A fölvilágosodás utóvégre győzni fog és csak ez fogja legyőzni a faji és vallási gyűlöletet, tehát nagyon természetesen az antisemitismust is.

Mi pedig teljesítsük polgári kötelességünket minden téren, szigoruan és lelkiismeretesen. Többet nem kívánhat tőlünk senki!

Szántó Eleázár.

Trefort Ágoston ő nagyméltóságánál.

Ros-hasonoh első napján déli 12 órakor, tisztelgett egyesületünk központi választmányának küldöttsége, Szántó E. egyesületi elnök vezetése alatt, Trefort Ágoston közoktatási miniszter urnál. A küldöttség tagjai: Szántó, Lederer, Mendel, Ózer, Herczog és Csukási. A küldöttség vezetője következőkben üdvözölte a miniszter urat:

»Nagyméltóságú miniszter ur! kegyelmes urunk!

Azon számos és tekintélyes testületek közt, melyek Excellenciád előtt megjelennek tiszteletüket kifejezni, az orsz. izr. tanító-egyesület első sorban van mélyen lekötve Excellenciád iránt és első sorban kell hálát adni az egeknek, hogy Excellenciádat örvendetes testi és szellemi üdésben láthatja magas állásában a hazai tanügy élén; mert azon testület, melyet mi képviselünk, mélyen van áthatva a hála érzelmeitől, melyekkel a zsidó tanítók és nevezetesen a vidéki tanítók tartoznak. Tudjuk mindnyájan, hogy csak is Excellenciád atyai pártfogásával, humanus szellemével pótolja azt, a mi rendezetlen felekezeti viszonyaink mellett, a törvényben hiányzik. Fogadja tehát Excellenciád a magyarországi zsidó tanítók mély háláját az orsz. izr. tanító-egyesület legbensőbb szerencsekívánatait.«

A miniszter igen nyájasan fogadta a küldöttséget, válaszában hangsúlyozta a néptanítók iránt érzett különös tiszteletét. Hangsúlyozta a zsidó tanítóság sulyos, kettős feladatát, mely egyrészt az ismeretek terjesztésében másrészt az alsóbb rétegben még észlelhető előítéletek eloszlatásában áll. Mély benyomást gyakorolt a küldöttségre a miniszter azon megjegyzése, hogy részéről mélyen fájjalja a hitközségek azon eljárását, hogy a hitközségek nagy része még mindig béres módon bánik el tanítójával s állandósításukat minden áron megakadályozni iparkodik. — Ő, tőle telhetőleg a törvény korlátain belül védelmezni fogja a béres módon fogadott s minden törvé-

nyes ok nélkül elesapott tanítókat. Midőn a küldöttseg egyik tagja hangsúlyozta, hogy a miniszternek 1878-ban ez ügyben kiadott rendelete már is sokat lendített ez ügyön, és kívánatos volna, hogy az következetesen végre is hajtassék: a miniszter ismételten biztosította a küldöttséget a törvény korlátain belül való védelméről. Ezután a küldöttség egyes tagjaival kezet szorított s a kihallgatás végett ért.

A miniszter ur eme nagyrabecsült enunciaczójából hitközségeink levonhatják a tanuságot:

1. A törvény és jog védpajzsa alá van a zsidó tanító helyezve, a z'mánra való fogadtatás ideje lejárt, kárbaveszett munka még ezentul is rugdalódnai a tanítók állandósítása ellen.

2. A chilul-hasem kikerülése czéljából jó lesz a hiábavaló föllebbezésekkel felhagyni, minthogy a zsidó hitközségek és tanítóik közt fentorgó hercze-hurczák okozzák, hogy a küzoktatási miniszteriumnak több dolgot ad a 1/2 milliónyi zsidóság, mint hazánk 14 1/2 milliónyi egyéb hitvallásu polgársága. (Egy miniszteri osztályfőnök saját szavai.)

Egyébiránt teljesítsük kötelességünket és bizzunk egy jobb jövőben.

Hitfelekezetünk ez idő szerint a vádlottak padján ül, a csőcselek lefelé nyomja a bün serpenyőjét, ne asszisztáljunk neki ronda munkájában; „*Ész l'háslich ávonim v'ész lichnosz*“! Csukási.

A bazini vérvád*).

Nem akarok a most folyó antisemita hajszokba elegyedni s tisztán egy tény fölemlítésére szoritkozom, melyről a történeti igazság érdekében nem lesz fölösleges megemlékezni. A bazini eset, 1529-ben történt, az utóbbi időben több ízben fölemlített, legutóbb dr. Ballagi Aladár ur, Ballagi Mór, az érdeemes bibliafordító és nyelvész fia és állítólagos történetiró által. Épen most tartotta időszerűnek egyik hetilapban, mely a nép snámára készül, közzétenni a muzeum egyik régi német nyomtatványának magyar fordítását, melyben el van mondva, hogy 1529-ben a zsidók Bazin városában egy keresztény fiugyermeket ritualiter meggyilkoltak, miért is a bazini zsidók, a kik tiz évnél idősebbek voltak, mind megölettek. Ballagi ur bevezetésében mindenféle dajkameséről beszél ugyan, melyet a zsidókról hisznek. Tőle azonban többet lehetett várni s valóban meglepett, hogy épen ő emlegeti ezeket a „dajkameséket“ a nélkül, hogy határozottan és kereken ramutatna alaptan voltokra, 1507-ben Pfefferkorn János kikeresztelkedett zsidó, korának legnagyobb zsidóüldözője, Judenspiegel czimü munkát irt, melyben minden képzelhető vádat emel a zsidók ellen. Egyet azonban ő is a leghatározottabban kijelent: élesen tiltakozik azon vád ellen, mintha a zsidók keresztény vért használnának s ezért keresztyén gyermeket ölnének meg. E vád ellen még az ő lelkiismerete is fellázadt, ő is szükségesnek tartotta e dajkamesét megfelelően visszautasítani. Ez a különbség a tizenhatodik század *zsidó származásu antisemitái* és a modernek közt.

A mi azonban nem lepett meg Ballagi Aladár urtól, noha történet-

* Annak bebizonyítására, hogy mily könnyelmű alapon *csinálódik* nálunk a történet akkor, hogyha egy egész faj szándékos compromitalásáról van szó, idézzük a „Magyar Ujság“ 184-iki számából Acsády Ignác fentebbi jeles cikkét. Részünkről csak ajánlhatjuk az alapos „történet-irónak“ hogy dajkameséit mielőtt a szedőnek adja, mutassa be Bloch Mór ur hirneves bibliafordítóknak, kitől a negyvenes évek elején egy fölötté tanulságos röpirat is jelent meg a zsidókérdés ügyében. Bloch Mór ur röpiratát legmelegebben ajánljuk Ballagi Aladár ur történetirónak. Szerk.

írónak tartja magát, az, hogy nem tudja, hogy a bazini esetre vonatkozó hivatalos akták még ma is megvannak s így a történetírónak, ha csakugyan az igazságot keresi, van alkalma az ügyet igaz mivoltában megismerni. Nem kell egyetlen régi röpiratra szoritkozni, hanem átkutathatja magukat az egykoru aktákat. Történetírótól meg is várhatni, hogy habár „nehány adat” közlésére szoritkozik, ez adatokat legalább hiteles és megbízható forrásból merítse. Miféle történetíró lenne az, aki háromszáz év múlva a tizza-eszlári esefről csak a Magyar Állam közléseit mutatná be a helyett, hogy a rendelkezésre álló hivatalos aktákból merítené adatait. Ballagi ur annál inkább tudhatta volna, hogy a bazini pör aktái megvannak, mert épen 1882: jun. 4-én jelent meg ez esetről nagyérdekű közlés az Augsburgi Allg. Ztg. mellékletén. A cikkben is el van mondva, hogy az illető akták a közös pénzügyminiszterium levéltárában vannak következő felirattal: Examen und Urteil über die Juden zu Bösing in Ungarn, die einen Christenbuben 9 Jahre alt mit vielen Wunden gemartert und gemordet haben, worauf alle Juden, Weiber, Töchter, Dienstboten, so über zehn Jahre alt waren, hingerichtet wurden.“

Ez akták alapján az ismert német lap röviden elmondta a bazini esetet. Czikke ezen része fordításban így hangzik: »Farkas bazini gróf pénzzel tartozott Estlein Ausch ottani zsidónak, továbbá néhány más zsidónak Marchegben, Alsó-Ausztriában. Szabadulni akart az adósságtól, még pedig úgy, hogy hitelezőit elteszi láb alól, Farkas gróf tehát egy öreg féleszü asszonyt egy keresztény gyermekkel, a ki nem is az asszonyé volt eltávolított Bazinból. Midőn ez megtörtént s a szülők gyermeköket keresni kezdték, Farkas gróf vádat emelt a zsidók ellen. Erre a nép házaikba tört s rabolni és pusztítani kezdett. Estlein Ausch fogságra vettetett, kintpadra vonatott, hogy vallomást csikarjanak ki tőle. Azt vallotta, a mit akartak és kívántak, a többek közt azt is, hogy a marcheggi zsidók szintén hüntársai.

Erre az összes zsidók, kik életöket futással meg nem mentették máglyára vettek. Ezen Farkas gróf Marchegben akarta művét folytatni. A bécsi zsidók azonban 1529. jan. 12-én Ferdinánd császárhoz fordultak azon kérelemmel, vizsgáltsa meg az ügyet. A császár Linczből, hol akkor időzött, 1529. junlus 21-én elrendelte, hogy a vádolt marcheggi zsidók Salm Miklós gróf császári főkapitánynak — a vaskezűnek — adassanak át, hogy ő vigye a pert, s hozza meg az iteletet. Midőn a pör még folyamatban volt, a Bécsből üzleti dolgokban ide-oda vándorló zsidók megtalálták az eltűnt asszonyt a gyermekkel együtt, mely állítólag megöletett, mire magától értetődőleg a pör is véget ért. Minő sors érte e tetéért Farkas grófot, az az aktákból nem tűnik ki.«

Igy adja elő az augsburgi Allg. Ztg. f. év junius 4-ki száma a sokat emlegetett bazini esetet. Csakugyan megfelel-e ez előadás az aktáknak azt nem kutatom. Az akták megvannak, hozzájuk férhet bárki, a ki a dolog iránt érdeklődik. Hogy Ballagi Aladár ur sem ez aktákról, sem az említett lap ide vágó közléséről nem tudott, azon nincs mit csodálkozni. Hisz a ki ismeri történetírói működését, az tudja, hogy rendszerint olyan dolgokról szokott írni, melyekről vajmi kevésbé van tájékozva. **Acsádi I.**

I r o d a l o m.

— **Imádságok zsidók számára** gyűjtötte Löw Immánuel. Szeged. kiadja Traub B. és társa 1883. Behatóbb ismeretét e jeles művecskének jövő számunk hozza.

— **A Néptanoda.** Megifjodva és terjedelemben nagyobbodva köszöntött be a folyó tanév alkalmából a Pécselt megjelenő, szabad független szellemben és ügyesen szerkesztett Néptanoda. Megpelyhedzve lépett az idén életének XVI-ik évfolyamába. Tisztelt kartársaink különös figyelmébe és pártolásába ajánljuk a »Néptanodát.«

מלא תפנים

Ez czime egy négy lapból álló kis füzetkének, mely Traub B. és társának kiadásában megjelent és melynek ára 4 kr.

E füzetke 318 héber szót tartalmaz, de oly figyelemreméltó, hogy örömet akarunk vele bővebben foglalkozni. A héber nyelv oktatása minden zsidó iskola főtantárgya. És mi czélból? Hogy a gyermek tanulja a héber isteni tiszteletet, a héber ritust megérteni. Hogy a héber nyelv megtanulására a bibliát választották, az nagyon helyes. Számtalan példát hozhatnék, hogy sok ember, még egy modern nyelv megtanulására is, éppen a bibliolvasást választotta. Az új korban sok iskolában a héber nyelv tanításában csak csekély eredményt bírnak felmutatni. Sok idő kell a világi tantárgyakra is. Ha nem akarjuk a gyermekeket reggeltől estig az iskola négy falai közé zárni, módszerről kell gondoskodnunk, miképen lehetne a héber nyelvben a kitűzött czélt elérni, a gyermekek túlterhelése nélkül is. Az előttünk fekvő »Melo Chafnáim« egy ilyen módszeres kísérlet és pedig egy igen sikerült. E füzetke 318 héber szót tartalmaz, melyek rendszeres sorozatban összefoglalják a lithurgia és a rituális élet összes kifejezéseit. De miután ott is, a hol héber tantárgyakra a legtöbb időt szentelít sem vihető annyira, hogy a zsidó zsinagógiai életben előforduló összes kifejezéseket megtanulnák, tehát a könyvecske olyan iskolákban, sőt a Talmud-Thorákban is sikeresen használható. Miután nézetünk szerint — e könyvecske minden zsidó iskolának nélkülözhetlen taneszközének ígérkezik, tartalmát ezennel röviden ismertetjük.

1. A héber betűk és hangzók nevei.
2. A szentírás huszonnégy könyvének nevei.
3. A Talmud főrészeinek nevei.
4. A zsinagógában előforduló és az abban használt tárgyak nevei.
5. Az összes isteni tiszteletben és a Tora olvasásnál előforduló elnevezések.
6. A zsinagóga naptár, az ünnepek, félünnepek, öröm, vagy gyásznapok alkalmával előforduló héber elnevezések.
7. Az Isten különféle elnevezései.
8. A zsidó egyházi és családi életben, vallásos szertartások gyász- vagy örömnapok alkalmával előforduló héber kifejezések.

A hitoktatónak e szöfűzér vezérfonalul, vagy legalább emlékeztetőül szolgálhat. A népiskolában, hol a héber folyóírás is gyakoroltatik, hasznos írásgyakorlati anyagul szolgálhat és mindenesetre czélszerűbb, mint az eddig szokásban volt német-zsidó írás; mert hogy a gyermek, az ünnepek neveit és a isteni szolgálatnál előforduló szavakat írni tanulja, jogos követelménye a zsidó felekezeti iskolának.

Ajánljuk az érdekes füzetkét; az anonym szerzőnek pedig őszinte köszönetünket kifejezzük.

Szántó.

— **A zsidó nép története** a világteremtéstől — mai napig. I. rész, a második templom elpusztulásáig; nép- és polgári iskolák izr. növendékei részére írták Löffler Jonás és Weisz Gábor czeplédi hitoktatók, 1883., szerzők sajátja. Ára? Lapszám: 72.

Hogy a történelem tanítása igen lényeges eszköz a vallási érzület

fejlesztésére, az általánosan elismert tény. Mert ha az ifjuság élénk színben feltüntetve látja mindazon törekvéseket, melyeket népünk hősei a valóság és erkölcsösség érdekében minden korban kifejtettek, a viszontagságokat, melyeket átküzdöttek, a szilárd állhatatosságot, melyet sem nélkülözés, sem számkivetés, sem gyűlöletes megvetés és semminemű erőszak meg nem törhetett: akkor szive önkénytelenül felhevül azon nép iránt, melynek ő is létét köszöni és azon vallás iránt, melynek főczélja: Isten dicsőítése és az emberszeretet gyakorlása.

Hogy ezen czélt elérhessük, két tényezőre van az iskolában kizárólag szükségünk: a tanító ügyes, azaz lelkes előadására és megfelelő kézi könyvre. Mind a kettőről sokat lehetne mondani. Jelen feladatom csak ki-
tüntetni, hogy a szóban levő könyv vajjon megfelel-e rendeltetésének. És én igénytelen felfogásom szerint röviden azt mondom, hogy fényesen megfelel.

A könyv ügyes beosztása, az egyes szakaszok rövidege és kerekdedsége, a zamatos nyelvezet, a meleg ihlet, mely az olvasmányt mindig átlengi, ezek mindannyi jelességek, melyek azt hasznavehetővé és becsessé teszik.

Különösen kiemelendő, hogy minden történelmi mozzanat feltüntetésével a kronológiai szám meg van adva és hogy a régi helynevek az újabb szavakkal meg vannak magyarázva. Sajnálandó csak az, hogy a II. rész, mely a közép és újabbkori történetet tárgyalandja eddig még nem készült el. Erre nagy szükség van. Iparkodjanak tehát a tiszt. szerzők, hogy azt is minél előbb közrebocsássák, mert valóban nagy szolgálatot fognak ez által felekezeti tanügyünknek tenni. A könyv kiállítása igen szép. A mondottaknál fogva a legmelegebben ajánlhatjuk.

Klingenberg Jakab.

Vegyések.

— *Kérelem. Tiszteletteljesen felkérjük egyesületünk t. tagjait arra, hogy tagsági díjaik hátralékait minél előbb küldjék be, annál is inkább, mivel mint minden év végén, úgy az idén is, egyesületünk tagjainak névsorát összeállítjuk és nyilvánosan kimutatjuk, mely névsorba azonban csak azokat vehetjük fel, kik ez évre eső tagsági díjaikat törlesztik.*

Alapszabályaink 9. §. ugyanis következőképen hangzik:

„*Jogok elvesztése.* Aki egy egész éven át évi járulékait be nem fizette, megszűnt az egyesület tagja lenni, és valamennyi jogát elvesziti annélkül, hogy a már befizetett járulékok visszatérítésére igényt tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány — a netalán mostoha körülmények tekintetbe vételével — további 6 bónapig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.“

Tisztelt kartársaink meg fognak bocsátani, ha jelen számunkban, eltérően lapunk rendes irányától, inkább felekezetünk társadalmi ügyeivel, mint egyesületünk és felekezeti iskoláinkkal foglalkoztunk. Nem tehetünk ezen válságos időkben másképpen. Ez legcsekélyebb kára a mit a bujto-
gatók a hazán ejtettek. Bizunk hazánk jó geniusába, hogy ez nem mindig így fog tartani; majd fölülkerekednek ismét azok, kik belátják, hogy e haza, a nemzet, melynek rosszakarói összes határait sűrön ellepik nem taszithat el megától százezreket, kik szeretettel hozzá ragaszkodnak. Min-

den öncsalódás nélkül, a magyar faj és a zsidó faj elmondhatják a szent énekessel: (Zsolt. 69. 5) Mert többen vagynak az én fejemnek hajszálnát, a kik engemet ok nélkül gyűlölnék; erősek a kik engem szorongatnak, kik nekem ellenségem ok nélkül.

Egyesületünk központi választmánya f. hóban tartott ülésen utasította az elnökséget, hogy a Petőfi szobor leleplezése és az ünnepélyen küldöttségileg képviseltesse egyesületünket. Molnár Aladár szobrára pedig 10 forintnyi összeget szavazott meg. Ugyancsak ezen ülésben határozatott, hogy György Aladár urnak, neje elhunytá alkalmából részvét-irat köldessék. Ezen kívül számos segélyzési ügy nyert elintézését. Az egyesületnek folyó évi munkaprogramját lesz szerencsénk lapunk jövő számában részletesen előterjeszteni.

—Sz. **A dombóvár járási népt. egyesülete** az őszi gyűlésre azon kérdést tűzte ki: „Minő állást foglaljon el a tanító a semita és antisemita mozgalommal szemben.” A ki a hazai paedagogiai sajtót, a mennyire ezt néptanítók szerkesztik, az évek során át figyelemmel kísérte, tapasztalhatta, hogy semmiféle nemzetiségi vagy faji gyűlölet abban fejét fel nem üthette. Nincs oly társadalmi osztály, hol a különféle elemek úgy összeférnek, mint a tanítói karban; még oly eset elő nem fordult, hogy köz- vagy körgyűlésekben, értekezleteken, a szükkeblü faji gyűlölet nyilatkozott volna. Ismervén a magyar tanítóság szellemét, teljes reményem van, hogy ez így jövőre is fog maradni. És ez természetes is; a zsidó gyűlölet főforrása: az irigység, a vagyon utáni sóvárgás tanítóknál nincs meg. A keresztény és a zsidó tanító földhöz ragadt szegény. A 600, vagy 800 frtos tanító boldogul és elégedetten él családjával terebélyes gyümölcsfája árnyékában. Tanítók közt nincsenek, kik ősi birtokukat elverték és a zsidótól irigyelik; nincs meg az elégedetlen elem, mely be nem éri a magáéval és sovár szemmel keresi a másét és ezért szent volt eddig a békesség a nemzsidó és zsidó tanítók közt. Feltűnőnek találjuk tehát, hogy a dombóvár-járási tisztelt kartársak e kérdést kitűzték. Én azt hiszem, az antisemita mozgalommal szemben egyedüli álláspontunk, a gyermekeket jó erkölcsökre, összeférhetésre és emberszeretetre tanítani. A zsidóhitnek fölve, akár mint rágalmazzanak akár mint gyanusítsák hitünket ellemeink: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat (Mozses 1. k. 19. r. 18. v.); s a keresztény vallást még a »szeretet vallásának« szeretik leginkább elnevezni. Legjobb tehát ha az antisemitákkal (magyarul: zsidó ellenesekkel) üléseinkben nem foglalkozunk.

A héber nyelv és a »Függetlenség.« A »Függetlenség« f. é. 277. számában következő förmedvényt olvassuk: — »Héberesedés. A Nagyváradon megjelenő «Szabadságban» olvassuk, hogy az ottani zsidó kereskedők zsidófeliratokat raknak boltjaik felé, sőt nemcsak czégtáblájukra írják azokat az olvashatlan ákom-bákomokat, hanem házukat is telefirkálják, tüntetve azzal, hogy ők zsidók. Ezt nevezik azután magyarosodásnak és ezt nem tartják provokáló eljárásnak. Az az ákombákom igen feltűnővé teszi a zsidóházakat, jó lesz ezt megjegyezni.« — Innen-onnan hét éve lesz, hogy az »Értesítő« a magyar nyelv és magyaros érzélem zsidó körökben való terjesztőjévé szegődött, és ebbeli kötelességünknek szerény tehetségünk szerint megfeleltünk. De minden magyar érzelmünk daczára be kell vallanunk, hogy a nagyváradiak héberesedése szívünknek jól esett. Az az olvashatlan (már t. i. a tudatlanságban fetregő és maszlagot termeszto »Függetlenség« által el nem olvasható) ákom-bákom oly becses előttünk, hogy annak kultiválásától el nem állunk még akkor sem, ha az utálatos erkölcsi gyomot és bojtortjánt termelő lapocska meg is pukkanna mérgé-

ben. A kereskedő oly czimiratot alkalmaz czégtáblájára, minő neki tetszik és amely vevői ismeretének megfelel. Ha a nagyváradai zsidó szatócs héber feliratot alkalmaz, az jele annak, hogy a biharmegyei közönség fölötté jártas azon *szent nyelvben*, melyből Jézus Krisztus a testvéri szeretetnek tanait merítette. Ezsásis menydörgő jóslatai, Dávid király csergedező patak módon folyó ékesszavai, Maimonides és Kimchi bölcseléi, Judá Halévi gyöngyfüzerei egytől-egyik *ezen* ákom-bákommal vannak irva és mi szivből örülünk, hogy a nagyváradai szatócs czégek körében ezen ákombákom oly nagymérvű elterjedésnek örvend. Erős meggyőződésünk, hogy hitéletünk szervezetében romlás, rothadás és korhadás állna be, ha ma »ákombákom« körünkből kivész. Ismerünk fővárosi keresztény kereskedőket (első-rangu firmákat) kik héber feliratot alkalmaznak, miért ne alkalmazná tehát a nagyváradai szatócs? A »Függetlenség« ama *fenyegetésére*, hogy „az ákombákom igen feltünővé teszi a zsidóházakat, jó lesz ezt megjegyezni“ csak annyit jegyzünk meg, hogy igen is értjük a nemes czélzást. A »Függetlenség« maszlagján neki hizott pálinkás csöcselék ablakverő hadainak becses figyelmét akarja az ákombákomos házakra felhívni. Csakhogy a Pozsonyban kitört harmadnapos váltóláz egyelőre szünetet enged áldozatának, alapos reményünk lehet arra, hogy a nyavalya végkép elmarad és ha ezen idő beáll, akkor a maszlagot termelő és a vandalismus iszapjában fetregő lapocskának napjai meg lesznek szám-lálva. Kimulik az éhkorságban mint a dögvész és a pestis. Az általa anynyira utált ákombákom pedig már is túlélte a *háromezer évet* túléli még a bocskorbőrös — »Függetlenség« támadásait is. Cs

—Sz — **Revolver** — egy kir. képezdei tanár kezében. A mult évben történt, hogy egy „tanár“ bekopogtat a helybeli rabbik egyikénél és bemutat egy munkáját kéziratban, melyért egy németországi kiadó 300 márkát ígért neki; a munka zsidó ellenes szellemű volt. Ő, a tanár ur, azon-mégsem szeretné kiadni. Miután pedig p é n z r e van szüksége, fölajánlja becses munkáját a rabbi ur hitsorsosainak még az áron alul is. Látszik ebből, hogy Sobri Jóska vagy Patkó soha sem voltak oly szeretetreméltók mint a »tanár ur“. A rabbi ur erre azt mondotta, hogy egy zsidó-ellenes füzet több vagy kevesebb a vásáron nem tesz különbséget; ő ettől meg nem ijed; a revolver nem sült el és a munka nemsokára megjelent. A tanár ur pedig tanítókat nevel a hazának — Csáktornyán. A csáktornyai zsidóközség rabbiját pedig kérném, ha a „magy. kir. képezdei tanár urnak“ megint valami eladni valója lesz, értesítsen bennünket róla. Bartók ur megnyugtatóására ide iktatjuk, hogy a szegény »Lázár« — különben nem zsidó.

—Sz.— **György Aladár** urat, a köztisztületben álló tanügybarátot sulyos csapás érte. Ő szeretett nejét, gyermekei a gyöngéd szeretetteljes anyjukat elvesztették, kit ma f. hó 11-én a közönség rendkívüli részvéte mellett örök nyugalomra kísértük. A fővárosi tantestület nagy számban volt képviselve, élő jeléül, hogy György Aladár ur a népnevelők legkedveltebb embere. Fogadja tőlünk is legbensőbb részvételünk őszinte kifejezését. — A kiváló magyar nő, a hű hitvestárs, a szerető anya, a lelkes tanítónő, ki György Aladárné személyében elhunyt, nyugodjék békében!

A budapesti izr. hitközségi fi-iskola tanítótestületének három tagból álló küldöttsége tisztelgeft f. hó 5-én: Nsg. Békey Imre miniszt. oszt tanácsos és kir. tanfelügyelő urnál születésnapjának 50-ik évfordulója alkalmából. A kir. tanfelügyelő úr igen szívélyesen fogadta a küldöttséget, meghatottan köszönt a megtiszteltetésért. Ugyanaz napon a fővárosnak

majdnem összes népoktatási testületei tisztelegtek Békey tanfelügyelő úrnál. Köztudomásu, hogy azon nap emlékére, Békey úr, 1000 frtos alapítványt tett. Szerkesztőségünk részéről fogadja ez uton legőszintébb kívánatainkat!

Eljegyzések esküvők. Szeged, izr. hitközségének hirneves szónoka és egyesületünk pártoló tagja: főt. **Dr. Löw Immanuel** főrabbi ur jegyet váltott: **Brenning Bella** kisasszonynyal Galatzról. Fogadja egyesületünk és szerkesztőségünk nevében legszivélyesebb szerencsekívánatainkat!

Löwy Izor úr, az aranyos marothi izr. népiskola derék és ügybuzgó tanítója jegyet váltott: **Wittenberg Zsófia** urhölgygyel, Wittenberg Ignác budapesti gabnakereskedőnek művelt és szeretetreméltó leányával. Szívből gratulálunk!

Reiner Adolf úr, a siófoki iskola jeles tanítója f. hó 15-én tartja esküvőjét: **Vogel Jenni** urhölgygyel, Vogel Ignác székesfehérvári kartársunk bájos és kedves leányával. Isten áldása kísérje frigyüket!

Könyveink ügyében mult számunkban közölt felhívásnak sajnos csekély eredménye volt, a mennyiben csak egy kartárs küldötte be véleményét, illetőleg nézeteit könyveink új kiadása érdekében s pedig: Weisz Pinkász ur, a miért ezennel köszönetünket kifejezzük. Kérjük t. kartársainkat ne tessék felhívásunkat figyelmén kívül hagyni. Boronkay Károly urnak kartársunknak pedig ez alkalommal azt mondjuk: »Itt az idő, most vagy soha!«

Egy fölötte érdekes levélbe volt alkalmunk pillanthatni, melyet Németország egyik leghiresebb theologusa igen tisztelt kartársunkhoz: Singer Israel s.-a.-ujhelyi tanítóhoz intézett, lapunkban érdemlegesen méltányolt művecskéjének megjelenése alkalmából. Az alább szószerint bemutatott levél tanuskodik arról, hogy a művelt Németországban sokkal nagyobb az érdeklődés ily fajta művek iránt — még akkor is ha külföldön jelentek légyen meg, mint nálunk. Az érdekes levél így hangzik:

Verehrter Freund!

Haben Sie herzlichen Dank für Ihre mir übersandte Erziehungslehre; Es ist ein Buch edler Tendenz und bunten Inhaltes, der auch mir viel Anziehendes darbietet. Es freute mich unter Anderem, Ihre Deutung der Weissagungssprüche Noahs mit der meinigen in Einklang zu finden. Eine sinnige Bemerkung ist es, dass in dem namen »JAFET JOFEH« eine Hindeutung darauf gefunden werden kann, dass der Hellenismus berufen war, die **Form** des **Schönen** zu finden, welche den in »Sehm« niedergelegten Inhalt des göttlich Wahren in sich aufnehmen sollte. Vom Herzen wünsche ich besten Erfolg Ihrem Bestreben, den jüdischen Unterricht aus der Enge und dem Dunkel des Cheder auf lichtere Höhe zu bringen und dem Bibelstudium zu seinem Rechte zu verhelfen.

Mit dankbaren Grüßen Ihr

Leipzig, den 6. August 1882.

Franz Delitzsch.

Megjelent az »**Önügývéd**« czimü munka 10-ik füzete. (Irta KNORR ALAJOS, kiadja Nagel Ottó Budapesten a nemzeti színház bérházában.) E füzetben a szerző folytatja az egyes kereskedelmi ügýletek ismertetését nevezetesen a szállitmányozási, fuvarozási ügýleteket, a vaspályák fuvarozási ügýleteit, a közraktári ügýletet, a kár- és életbiztosítási ügýleteket, a viszonzbiztosítást, a kiadói és alkuszi ügýletet: tárgyalja a tőzsdei ügýleteket; közli a budapesti áru- és értéktőzsde jogszokásait, vegre megkezdi a bánya ügýek ismertetését és tárgyalja a bánya szabadságot. Ezen érdekes füzet ára 30 kr.

Ifj. NAGEL OTTO

KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

Budapesten, a nemzeti színház bérházában
megjelentek és kaphatók :

A szemléltető oktatáshoz.

Kicsinyek világa, írta LAJOS bácsi. Nagy elpusztíthatatlan képeskönyv a szemléltető oktatást magyarázó szöveggel. Ára 2 frt. — Kemény elszakíthatatlan táblákra felhuzva **2.60**

Népiskolai tankönyvek.

Módszeres torna tanítás I. Népiskolai torna gyakorlatok, írta HORVÁTH J. és JUHÁSZ GY. —.40
Népiskolai földrajz, írta BARNA J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben —.20
Népiskolai földrajz, írta BARNA J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben —.20
Népiskolai földrajz, írta BARNA J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben —.20
Magyarország története párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével. Az újabb ministeri tanterv alapján. Írta BRAUN J. fővárosi tanító. Második kiadás. Kemény kötésben —.30
Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. oszt. számára, írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben —.15
Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. oszt. számára írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben —.20
Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. oszt. számára, írták VIRÁG J. és WALTER K. fővárosi tanítók. Kemény kötésben —.20

Német nyelven.

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta FLESCH M. fővárosi tanító. I. Theil für die unteren Jahrgänge der 6 klassigen Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben —.30
Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta FLESCH M. fővárosi tanító. II. Theil für die oberen Jahrgänge der 6 klassigen Volksschule. Kemény kötésben —.30
Mind a két rész egy kötetben —.55
ADAM IVAN Nehány komoly szó magyar rajzoktatásunkról —.70
Aesthetika dióhéjban, írta Dr. VÁRADY ANTAL. Ára —.50
Váltójog és váltó eljárás tankönyve, írta TAKÁCS ISTVÁN. —.90
A kereskedelmi könyvvezetés népszerűen előadva. Írta KRENNER KÁROLY. 1.50
Das Ganze der kaufmännischen Buchführung populär vogetragen von KARL KRENNER. 1.50

Ez alkalommal bátorkodom üzletemet a tisztelt tanító közönség szives figyelmébe ajánlani. Kiadványaimból, a hol azok bevezetése szándékoztatik, szivesen küldök ingyen példányokat áttekintés végett. Szives megrendelések általam gyorsan és pontosan teljesíttetnek a lehetőségig olcsó árszámítás mellett.

A tisztelt tanítói közönséget felkérve, becses megrendeléseivel minél számosabban megszerencséltetni, ajánlom magamat

mély tisztelettel

Ifjabb Nagel Otto.

Nyom. **Garai Mór**, Buda pest, Károly-körut 3. Huszárház.